

πραγμάτων. Ἐνόμιζον, ὅτι τὸ κίνημα τῶν ἀξιοματικῶν, ἦτο σύλληψις ὀλίγων δυσηρεστημένων καὶ ὅτι διὰ μικρᾶς ὑπομονῆς θὰ τὸ κατέπνιγον. Τοιαύτην πολιτικὴν τυφλότητα δὲν ἐπαρουσίασε καμμία ἐποχή.

Ἡ ἐπανάστασις εἰς ἄλλον ἡλπιζεν, ὅτι ὅχι μόνον θὰ ἐξήρχετο τῆς δεινῆς θέσεως μετὰ τῶν ὅπλων τῆς τιμῆς, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπλεονέκτει κατὰ τῶν κομμάτων.

Ὁ Βενιζέλος μετὰ τῶν τριῶν τούτων ρευμάτων, ἔστη ἀμφίροπος. Ἦγνόει τὴν πραγματικὴν θέσιν τῆς Αὐλῆς καὶ τοὺς φόβους τῆς καὶ τὸ πνεῦμά της. Εἰς τὰ κόμματα διέβλεπεν ἀκόμη ποιάν τινα δύναμιν. Μόνον τὴν ἐπανάστασιν ἔκρινε καλῶς. Ἡ ἀδυναμία της ἦτο κατάδηλος. Ἐβλεπεν ὅτι εἰς τὴν πρώτην τῇ ἐκδήλωσιν τίποτε δὲν κατεδάφισεν, ὡς ἦτο ὁ προσωρισμὸς πάσης ἐπαναστάσεως. Καὶ τίποτε δὲν ἀνέστησε. Μόνον πατριωτικὴν δδύνην ἐμαρτύρησε. Τὰ Ὑπουργεῖα τῆς ἦσαν ἐκ τῆς τάξεως τοῦ παρελθόντος. Ὁ Δραγούμης ὁ τελευταῖος πρωθυπουργὸς ἦτο ὁ πλέον λιπτόλογος περὶ τοὺς τύπους τοῦ πολιτεύματος, τὸ ὁποῖον κατ' οὐσίαν ἐσφάδαζε πρὸ τῶν ποδῶν του.

Ἐν τοιαύτῃ ροῇ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ὁ Βενιζέλος ἐνόμισεν ὅτι ἡ ἐπανάστασις δὲν εἶχεν θέσιν. Ἐπρεπε νὰ λήξῃ, ἀρκεῖ μόνον νὰ λήξῃ μετὰ τῇ ἀξιοπρεπείᾳ οὐχὶ τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐπαναστάσεως.

Διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος ὁ Βενιζέλος ἐνόμισεν, ὅτι ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος διελύετο ἀξιοπρεπῶς, ἡ Αὐλὴ ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν πολιτικὴν κρίσιν καὶ τὰ κόμματα θὰ ἐβάδιζον τὴν ὁδὸν τῶν.

Η ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ

Ἡ ιδέα τῆς Συνελεύσεως ἐν τούτοις, ἡ ὁποία ἐρρίπτετο ὡς σάνις σωτηρίας, διετάραξεν ὅχι ὀλίγον τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ἡ Αὐλὴ προσέβλεψε μετὰ δυσπιστίας. Ἐστεργεν ἐν τούτοις μὲ δικαιδοσίαν ὠρισμένην καὶ περιορισμένην.

Τὰ κόμματα τὴν ἀπεδοκίμαζον.

Μετὰ πολλὰς διασκέψεις Αὐλὴ καὶ Κόμματα τὴν παρεδέχθησαν μὲ περιορισμένην ἐντολὴν καὶ αἱ ἐκλογαὶ ὠρίσθησαν τὴν 8ην Αὐγούστου.

Τὰ κόμματα δὲν ἐφοβοῦντο τὴν πάλιν. Εἶχον τυφλὴν πεποίθησιν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐπιρροήν των. Ἐφοβοῦντο μόνον τοὺς ὀλίγους ἀεολόγους, οἱ ὅποιοι θὰ ἀνεκίνουν ζητήματα Συντακτικά, ριζικά, διὰ τῶν ὁποίων θὰ παρεκλύετο ἡ ἐργασία τῆς Συνελεύσεως. Ἡ παράτασις θὰ ἐπέφερε τὴν ἑξάψιν καὶ ἡ ἑξάψις τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος. Διὰ νὰ περιορίσουν τὴν συζήτησιν συνησπίσθησαν ὅλα τὰ κόμματα ἐν τῇ ἐκλογικῇ ἀγῶνι.

Ὁ ἐκλογικὸς ἀγὼν διεξήχθη ἡρέμως, ψυχρῶς, ἀνευ ἐνδιαφέροντος.

Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητον.

Τὰ κόμματα ἐθρυμματίσθησαν. Εἰς ὅσας ἐπαρχίας ἔθεσαν ὑποψηφιότητα οἱ ἀνεξάρτητοι, ἐθριάμβευσαν.

Ὁ Λαὸς ὑπὸ τὴν φαινομένην ἀδιαφορίαν, ἔδραζεν, ἐμαίνετο κατὰ πάντων. Ἦθελε νὰ συντρίψῃ τὰ πάντα ἐκ θεμελίων. Ὅλοι εἶχον μίαν ιδέαν, τῆς ἀνορθώσεως ἀλλὰ δὲν τὴν ἀνύψωσαν εἰς σημαίαν πολιτικὴν. Ὡς νὰ ἐφοβοῦντο ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Καὶ ἐβάδισαν εἰς τὴν κάλπην σιωπηλῶς. Τὰ κόμματα οὔτε ιδέαν εἶχον περὶ πνεύματος τοῦ Λαοῦ. Ἡ Αὐλὴ εἶχε πίστιν εἰς τὴν δημοτικότητά της καὶ ἐφοβεῖτο μόνον τοὺς δυσηρεστημένους. Ἡ Λαϊκὴ ὁμῶς θύελλα τοὺς ἀφύπνισεν. Ἠρχισαν νὰ σκέπτονται πῶς νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνον.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ Ἡ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

Ὅστις ἐξετάσει καλῶς τὸ Λαϊκὸν πνεῦμα τῆς 8ης Αὐγούστου βεβαίως θὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ Λαὸς ἐκλινεν ὑπὲρ τῆς Συντακτικῆς. Ἀλλ' ἡ μορφή αὕτη ἦτο ἀπεχθὴς εἰς τὴν Αὐλὴν καὶ τὰ κόμματα. Ἡ Συντακτικὴ ἔφερε μαζὶ τῆς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας. Καὶ ἡ Αὐλὴ καὶ τὰ κόμματα δὲν ἠγνόουν νὰ ἀφήσουν εἰς τὴν Συντακτικὴν τὴν ἐνάσκησιν τοιαύτης ἐξουσίας. Ὁ Βενιζέλος, ὁ μόνος ἀντιπροσωπεύων τὸ Λαϊκὸν πνεῦμα, δὲν εἶχε φίλους πλὴν τῶν 50. Τὰ κόμματα εἶχον ἀπόλυτον πλειοψηφίαν. Ὁ Βενιζέλος ὑπεχώρησε καὶ ἐκήρύχθη ὑπὲρ τῆς Ἀναθεωρητικῆς.

Οἱ Συντακτικοὶ ἦσαν τελείως ἀπειροὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων. Διὰ τοῦτο εὐκόλως ὑπέκυψαν εἰς τὴν δικανικὴν ρητορείαν τῶν συντηρητικῶν, ἡ εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν αὐθεντιῶν.

Τὰ κόμματα ἀφ' ἑτέρου ἔμενον ἀκόμη τυφλά εἰς τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων. Τὸν θρίαμβον τῶν ἀνεξαρτήτων ἀπέδιδον εἰς τὴςτύχης τὴν ροπήν, διὸ καὶ ὁ κ. Ράλλης τοὺς ἐξεσφενδόνισε τὸν ὀρισμὸν τοῦ τυχαυράστου. Δὲν κατενόησαν ποσῶς τοῦ Λαοῦ τὸ πνεῦμα καὶ τῶν πραγμάτων τὴν δύναμιν. Διὰ τοῦτο οὐδὲ στιγμὴν ἤνεχον τὴν Κυβέρνησιν Δραγούμη, ἣν ἐκήρυττον συνέχειαν τῆς ἐπαναστάσεως. Δὲν ἠγνέχοντο νὰ τὴν ἀκύσουν ἀπολογουμένην, ἢ λογοδοτοῦσαν. Ἐπίστευον ἀκόμη εἰς τὴν ἀριθμητικὴν των δύναμιν.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Εἰς τὴν τυφλότητα τῶν κομμάτων ἡ Λαϊκὴ δξύνοια ἀντετάχθη ζωηρῶς. Δὲν ἠγνέχοντο ποσῶς Κυβέρνησιν κομμάτων. Ἦθελον Κυβέρνησιν Βενιζέλου.

Ὁ Θεοτόκης διήνοιξε τέλος τοὺς ὀφθαλμούς του. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ κοινοβουλευτικοῦ κομπολογίου, ἀλλὰ περὶ Λαϊκοῦ πνεύματος. Διεκήρυξεν ἀπεριφράστως, ὅτι μόνον τὸ Ὑπουργεῖον Βενι-

ζέλου ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὴν ἡσυχίαν ἐν τῇ πολιτείᾳ. Ἀλλὰ ὁ Βενιζέλος δὲν εἶχε πλειοψηφίαν. Ἐν περιπτώσει συγκρούσεως μετὰ τῆς Βουλῆς, ποῖον θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα;

Τὸ Ὑπουργεῖον Βενιζέλου ἐσχηματίσθη. Ἀλλὰ τὰ κόμματα ἔμενον πάντοτε τυφλά. Ὅπως δὲν ἐσκέφθησάν ποτε περὶ τοῦ Λαοῦ, οὔτω δὲν τὸν ἐλάμβανον ὑπ' ὄψιν καὶ τώρα. Ἐζήτησαν νὰ παγιδεύσουν τὸν Βενιζέλον κοινοβουλευτικῶς, ὡς ἄπειρον καὶ ἀρχαρίον, ὡς πολιτικὸν τοῦ σπουδαστηρίου καὶ οὐχὶ τοῦ κοινοβουλίου.

Τῷ ἔδωκαν ἀμέσως τὴν μάχην.

Ὁ Βενιζέλος τὴν ἐδέχθη, κατετρόπωσε τὰ κόμματα καὶ τὰ διεσκόρπισε καλέσας ἅμα τοὺς ἐκλογαῖς τὴν 28ην Νοεμβρίου. Ὁ πολεμιστὴς τοῦ Θερίσου ἦτο καὶ κοινοβουλευτικὸς μαχητὴς καὶ διπλωμάτης πεπειραμένον.

28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Αἱ ἐκλογαὶ τῆς 28ης Νοεμβρίου ἐπαρουσίασαν ἑκτακτὴν φαινόμενον εἰς τὴν ἐκλογικὴν καὶ πολιτικὴν ἱστορίαν. Ἐκ τῶν ὑπερχιλίων ὑποψηφίων, εἰς καὶ μόνος κατήλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα ἀντιβενιζελικός. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἴτε ἐν συνδυασμῷ, εἴτε ἐκτὸς συνδυασμοῦ ἀνύψωσαν τὴν σημαίαν καὶ τὸ σύμβολον τοῦ Βενιζέλου. Ἐκ τῶν 360 πληρεξουσίων τοῦλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον, ὀλίγιστοι θὰ σχηματίσουν ἀντιπολίτευσιν. Ἐν τοιοῦτον φαινόμενον δὲν παρουσιάζει ἐκλογικὴ ἱστορία. Εἶνε συνέπεια προσωπολατρίας;

Ὁχι. Ὁ Βενιζέλος δὲν ἔχει ἱστορίαν ἐν τῷ τόπῳ. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶδε τὴν πατρίδα του σθεννομένην καὶ καταφρονουμένην ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη. Ἐφερε μίαν δδύνην ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐνόμισεν, ὅτι ὁ Βενιζέλος θὰ εἶνε ἓνα: πολιτικὸς Σωτήρ. Δὲν ὑπῆρξε προσωπολατρίας, ἀλλὰ πατριδολατρίας.

Ἰδοὺ ὁ θίαμβος τοῦ Βενιζέλου.

Τὰ κόμματα μόλις τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἠγνόησαν ὅτι δὲν ἔχουν θέσιν ἐν τῇ Λαῷ. Ἀπεχώρησαν τῆς πάλης διὰ νὰ μὴ φανῇ ἡ γυμνότης των καὶ ἐξαρθῇ οὕτως πανηγυρικώτερον ἡ νίκη τοῦ Βενιζέλου.

Γεγονὸς καὶ τοῦτο πρωτοφανὲς ἐν τῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ. Ἀλλὰ τοῦτο ἀπ' ἀεικνύει, ὅτι ἡ πολιτικὴ, ἡ ὁποία ἀνέλαβε νὰ σβέσῃ τὴν μετ' ἄλλη των Ἑλλήνων ιδέαν, ἔσβεσε καὶ τὰ μεγάλα πνεύματα καὶ τοὺς ἀρρενωποὺς χαρακτήρας. Ἐν τῷ μέλλοντι, ἂν ὑπερισχύσῃ ἡ πολιτικὴ αὕτη, ἡ Ἑλλὰς θὰ ἔχῃ χρηματιστάς, παντοπώλας, ἐμπόρους, καταχραστάς, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχῃ οὔτε πολιτικοὺς, οὔτε ρήτορας, οὔτε μεγαλοφυῆς στρατιωτικὰς.

Ἡ ἀναθεωρητικὴ, ἡ ὁποία ἀνοίγει τὰς πύλας της ἀπὸ τῆς 8ης Ἰανουαρίου καὶ ἡ Βουλὴ, ἡ ὁποία θὰ ἐπακολουθήσῃ, θὰ δείξουν ἂν ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶνε Ἐθνος, ἢ Ἑλλὰς, κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Α. Κου-

μουνδούρου παντοπωλῶν καὶ πολιτικῶν, ἐπαυτῶν.

ΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ Η ΚΡΗΤΗ

Μία Νότα τῶν Δυνάμεων διὰ τῆς ὁποίας μετεχειρίσθησαν τὴν φράσιν «κυριαρχικά δικαιώματα τῆς Τουρκίας» ἐφερε μέγαν ἀναβρασμὸν εἰς τοὺς Κρητας καὶ τοὺς Ἑλληνας. Ἡ «Κραυγὴ» ἐχαρακτήρισεν ἀμέσως τὴν φράσιν ταύτην ὡς ἀμοιβρὸν πρακτικῆς σημασίας καὶ ἐπομένως τὴν ἐξέγευσιν τῶν πνευμάτων, ὡς στερουμένην βάσεως. Ὁ σοβαρὸς Εὐρωπαϊκὸς τύπος ἔδωκε τὴν ἐρμηνείαν τῆς «Κραυγῆς» καὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἡ Νότα δὲν θὰ μεταβάλλῃ τὸ καθεστῶς μέχρι τῆς ὁριστικῆς τοῦ λύσεως.

Συνέπεια ὁμοῦ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Κρητῶν ἦτο ἡ ψήφισις τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου ὡς ἐφαρμόζεται ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ σύστασις Ταμείου Ἀμύνης πρὸς γενικὸν ἐξοπλισμὸν τῶν Κρητῶν.

Τὰ μέτρα τῶν Κρητῶν ἔφερον ποιάν τινα δέξυτητα εἰς τὰς σχέσεις Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος καὶ οἱ πλέον ἀπαισιόδοξοι προλέγουσιν ἀφευκτὸν τὸν πόλεμον μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν.

Ὡς προσίμιον τῆς σοβαρότητος τῶν πραγμάτων θεωροῦν τὴν ρῆξιν τῶν Νεοτούρκων τῶν μὲν ἀσπαζομένων τὴν πολεμικὴν πολιτικὴν, τῶν δὲ κηρυττομένων ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν φιλοπολέμων εἶνε ὁ Σεφκέτ πασᾶς, ὃν ὑποδεικνύουσιν ὡς μέγαν Βεζύρην.

ΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΦΥΛΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Οἱ Νεότουρκοι τείνοντες εἰς τὴν ἐνότητά τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας προβαίνουν εἰς τὴν κατάργησιν τῶν Προνομίων, ὧν ἀπολαύουσιν αἱ χριστιανικαὶ καὶ ἄλλαι ἐθνότητες.

Ἡ ἀφομοιωτικὴ αὐτὴ πολιτικὴ τῶν Νεοτούρκων ἐξήγειρε τὰς διαφορὰς ἐθνότητος καὶ τὰς ὥθησεν εἰς μίαν συνεννόησιν πρὸς ἀμοιβαίαν ἀμυναν κατὰ τῆς Τουρκικῆς πολιτικῆς.

Ἐν τῇ Βουλῇ Ἑλληνες, Βούλγαροι καὶ Ἀρμένιοι θέτουν τὰς θέσεις κοινῆς ἐργασίας πρὸς καταπολέμησιν τοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ἀπειλεῖ τὴν ὑπαρξίν τῶν ἐθνικοτήτων.

Ἐκτὸς τῆς Βουλῆς οἱ ἀρχηγοὶ τῶν θρησκευμάτων ἔρχονται εἰς συνεννόησιν ὅπως ἀντιδράσουσιν κατὰ πολιτικῇ, ἡ ὁποία τε ναι νὰ ἐξαλείψῃ τὴν θρησκευτικὴν τῶν ὑπόστασιν. Ὁ Ἐξάρχος τῶν Βουλγάρων τείνει χεῖρα συνεννόησεως πρὸς τὸν Πατριάρχην. Ὁ Πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Ἰουδαίων τε νουν καὶ αὐτοὶ χεῖρα φιλικὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην. Ἀνακινοῦν τὴν ἑνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ἀρμενικῆς.

Ποῖα εἶνε ἡ γνώμη τῆς «Κραυγῆς» ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος θὰ ἐκτεθῇ ἀκολούθως.

Σήμερον ἐν ἐπιθεωρήσει τοῦ ἔτους ἀρκεῖ νὰ ὑποδειχθῇ, ὅτι τὸ ἔτος 1911 ἐγκυμονεῖ σοβαρὰ θρησκευτικοπολιτικὰ γεγονότα, ἐνεκα τῆς πολιτικῆς τῶν Νεοτούρκων. Μία ἀντίδρασις Ἑλλήνων, Βουλγάρων, Ἀρμενίων καὶ Ἰουδαίων συσσωματωμένων δὲν εἶνε δύναμις τὴν ὁποίαν ἡμπορεῖ νὰ ἴδῃ ἀδιάφορος ἡ Τουρκία. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀποτελοῦν τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα, αἱ δὲ Δυνάμεις, ὅχι πλέον ἡ Τουρκία, θὰ λάβουσιν ὑπὸ σοβαρωτάτην ὄψιν τὴν νέαν ταύτην φάσιν τῆς Ἀνατολῆς.

Μία θρησκευτικὴ ἑνωσις Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, πρᾶγμα καθ' ἡμᾶς εὐχερές, μὲ ὅλην τὴν φαινομένην δογματικὴν καὶ θεολογικὴν δυσχέρειαν, θὰ προσδώσῃ δύναμιν ἡθικὴν ἀκατάβλητον εἰς τὰς δύο εὐγενεῖς ἐθνικὰς φυσιογνωμίας τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, καὶ θὰ ἀνακαλέσῃ παραδόσεις ἱστορικὰς μεγαλείου καὶ δόξης. Πρὸ τῆς ἐνώσεως ταύτης τὸ Τουρκικὸν στοιχεῖον θὰ ὠχιάσῃ καὶ τοιοῦτο γεγονόςτος αἱ πολιτικαὶ συῆπαι ἐσονται ἀπειροὶ καὶ θαυμασταί.

Τοιαύτη εἶνε ἐν συντομίᾳ ἡ εἰκὼν τοῦ 1910 ἀπὸ Ἑλληνικῆς ἀπόψεως, εἰκὼν,

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

ΔΙΑΤΙ ΕΠΕΣΕΝ Η ΕΛΛΑΣ; ΚΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

Κ.

Κοινοβουλευτικὴ δύναμις τοῦ Κουμουνδούρου. — Δύο πολιτικά. — Θέσις τοῦ Στέμματος. — Λύσις τοῦ Κυβερνητικοῦ προβλήματος. — Καὶ πάλιν τὸ δῶμα τῆς Ἀγγλίας. — Πότε ἐξεδιάσθη ἡ παῦσις τοῦ Κουμουνδούρου. — Νέον πρόγραμμα τοῦ Κουμουνδούρου. — Οἱ Βούλγαροι, ἰδοὺ ὁ ἐχθρός. — Χειραφέτησις τῆς Ἑλλάδος. — Κριτικὴ ἐπὶ τῆς ἀποπομπῆς τοῦ Κουμουνδούρου. — Ὁ πανδλαβισμὸς καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν τῇ Βουλῇ.

Ἡ ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας διαρκέσασα συζήτησις ἐπὶ τῶν πιστώσεων ἢ μᾶλλον ἐπὶ τῆς πολεμικῆς πολιτικῆς ἔληξε τὴν 1 Δεκεμβρίου 1867. Τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου ὑπερίσχυσε διὰ ψήφων 97 κατὰ 52, τῶν ὑπουργῶν μὴ ψηφοφορησάντων, ἥτοι μὲ πλειοψηφίαν 54 ψήφων μετὰ τῶν Ὑπουργῶν καὶ μετὰ τῶν ἀπόντων πλέον τῶν 75.

Πλειοψηφία ἰσχυρὰ διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν θέσιν τῆς πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός της. Ἀλλ' ὁ βίος της δὲν διήρκησε πέραν τῆς 15 Δεκεμβρίου. Αἱ Ἀθῆναι εἶδον νέον Ὑπουργεῖον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, τὸ Ὑπουργεῖον Μωραϊτίνης, τὸ ἐπικληθέν ἄχρουν. Τῇ 21 Δεκεμβρίου Β. Διάταγμα ἀνέκοπτε ἐπὶ τεσσαρακονθήμερον τὰς ἐργασίας τῆς Βουλῆς.

Αἱ Ἀθῆναι κατεπλάγησαν. Τὶ ἐγένετο ἡ κοινοβουλευτικὴ πλειοψηφία, ἡ συμπαγής, ἡ ἀκλόνητος ὡς Μακεδονικὴ φάλαγξ; Τὶ ἐγένοντο οἱ Κοινοβουλευτικοὶ θεσμοί;

Καὶ ἄλλως. Δύο πολιτικαὶ ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ Βουλῇ. Ἡ τῶν πολεμικῶν παρασκευῶν ἡ ἀναλαβούσα τὴν λύσιν ὅλου τοῦ Ἀνατολι-

ἡ ὁποία εἶνε ἀκόμη ἐν σχεδίῳ, ἀλλ' ἥτις θὰ διακοσμηθῇ μὲ περισσὰ καὶ ποικίλα χρώματα τοῦ μέλλοντος. Μήπως ὁ κ. Βενιζέλος δὲν ἐκήρυξεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀνορθωτικοῦ ἀγῶνος;

Ἀλλὰ διὰ τοῦ κηρύγματος τούτου καταδικάζεται ὁλόκληρος ἡ τεσσαρακονταετής περίοδος. Ἀλλὰ τίνας κατέρριψαν τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἐκχῇ ἀνάγκην ἀνορθώσεως;

Καὶ θὰ τὴν ἀνορθώσουν;

Ἴδου ποῖον θὰ εἶνε τὸ πρόβλημα τοῦ 1911 καὶ τῶν ἐπερχομένων ἐνιαυτῶν. Ἴδου ἡ εἰκὼν, ἡ ὁποία ζητεῖ νέα χρώματα.

Τὰ κόμματα, τὰ ὁποῖα κατεδίκασεν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς τόσον ἐκφραστικῶς καὶ μετὰ τόσης ἀγανακτήσεως ἀρχίζουσιν νὰ κινοῦνται. Ἡ Αὐλὴ ἀνεῖ Ἑθνικῆς ἰδέας, μὴ εἰσελθοῦσα μίαν σιγμὴν εἰς τὰ βάθη τῆς Ἑθνικῆς ψυχῆς, ἐν μόνον ζητοῦσα τὸ ἀδιατάρακτον τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ τῶν κομμάτων τὴν συγκαταλλαγήν, θὰ μᾶς χορηγήσουν τὰ νέα χρώματα διὰ τῶν ὁποίων θὰ διακοσμηθῇ ἡ ἀνορθωτικὴ περίοδος.

κοῦ ζητήματος καὶ ταύτην ἀντεπροσώπευεν ἡ Κυβέρνησις Κουμουνδούρου καὶ ἡ ζητοῦσα νὰ περιορίσῃ τὸ Κρητικὸν ζήτημα ἐντὸς τοῦ εἰδικοῦ λόγου τῆς Κρήτης, ἐντὸς τῶν ἰδιαιτέρων ἀγώνων της καὶ νὰ τὸ χωρίσῃ ἀπὸ τοῦ ὅλου Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Τὴν πολιτικὴν ταύτην ὑπεστήριξεν ὁ Δεληγεώργης, ἡ μειοψηφία τῆς Βουλῆς.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων πολιτικῶν ποῦ ἔκλινε τὸ Στέμμα; Κατεδίκασεν ἀμφοτέρους;

Ἦθελε τὴν εἰρήνην, τὴν παῦσιν τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως;

Τοῦτο ὑπέδῃλου ἡ πρόσκλησις τοῦ Μωραϊτίνης, ἀνδρὸς μὴ πολιτευομένου καὶ τοῦ εἰρηνικωτέρου λειτουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης.

Ἀλλὰ τὸ Στέμμα, ὅπως μαρτυροῦν τὰ πράγματα, δὲν ἠθέλεν οὔτε τὴν πολεμικὴν παρασκευὴν, οὔτε τὸν περιορισμὸν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν Κρητικῶν δικαιωμάτων. Δὲν ἠθέλεν ἀκόμη οὔτε τὴν ἀμεσον παῦσιν τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως.

Ἀλλὰ πῶς ἔλυσε τὸ κυβερνητικὸν ζήτημα; Τὶ ἐγένοντο τὰ δικαιώματα τῆς πλειοψηφίας, τὰ δικαιώματα τῆς μειοψηφίας; Ὑπουργεῖον Μωραϊτίνης ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς ἦτο Ὑπουργεῖον προσωπικόν. Καὶ Ὑπουργεῖα προσωπικὰ μόνον οἱ ἀπόλυτοι Μονάρχαι διορίζουσιν καὶ οἱ κατ' ἐλίφασιν Συνταγματικοί, ὡς ὁ Ναπολέων ἐν Γαλλίᾳ.

Ποῖαν θέσιν εἶχε ἐντὸς τῆς πολιτικῆς ὁ Μωραϊτίνης; Καὶ ἦτον ὁ Γεώργιος, Ναπολέων; Καὶ ἦτο τὸ Σύνταγμα, Σύνταγμα τῆς αὐτοκρατορικῆς Γαλλίας;

Ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης ὁ συγγραφεὴς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὀθωνος καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Γεωργίου ἀποδίδει τὴν πτῶσιν τοῦ Ὑ-

πουργείου Κουμουνδούρου τὸ μὲν εἰς ραδιογραφίαν τῆς Ἀγγλίας, ὡς φιλοπολέμου! τὸ δὲ εἰς προσωπικοὺς λόγους τοῦ Βασιλέως κατὰ δύο Ὑπουργῶν, τοῦ Λομβάρδου καὶ Γρίβα. Ἡ Ἀγγλία, αἰωνίως ἡ Ἀγγλία! Ἡ Ἀγγλία ἀπήτησε τὴν παῦσιν τοῦ Ὑπουργείου Κουμουνδούρου ὡς φιλοπολέμου! Οὕτω πως συγγράφουν τὴν Κυβερνητικὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος των καὶ μάλιστα ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀφορᾷ τὴν κρισιμωτέραν στιγμήν τοῦ ἔθνους. Ἡ Ἀγγλία ἐξήτει τὴν παῦσιν τοῦ Κουμουνδούρου ὡς φιλοπολέμου!

Ἄλλ' ὁ Κουμουνδούρος ἐκήρυξε τὴν πολιτικὴν τοῦ **πυρός καὶ τοῦ σιδήρου** ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1866 ἥτοι πρὸ ἐνὸς ἔτους καὶ δὲν ἐταράχθη ἡ Ἀγγλία. Ὁ Τριζούπης ἐκάλει τὰς Δυνάμεις τὴν 1ην Φεβρουαρίου 1867 ἢ νὰ λύσουν τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Σλαβικὸν ζήτημα συγχρόνως ἢ θὰ ἀνάψῃ γενικὴν πυρκαϊάν ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν ἐταράχθη. Ἡ Ρωσσία διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Μόσχας προανήγγειλε μεγάλα γεγονότα, μεγάλας μεταβολάς, νέους κόσμους Ἑλληνοσλαβικοὺς, νέαν ἐποχὴν ἀνέκουσαν εἰς τοὺς Ρώσους! Καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν ἐταράχθη. Αἱ συνεννοήσεις τῆς Ρωσσίας καὶ Γερμανίας περὶ Ρήνον καὶ Ἀνατολῆς ἤσαν γνωσταὶ εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν, πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς. Καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν ἐταράχθη. Τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου ἠγόραζε σκὰφη πολεμικὰ ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν ναυπηγείων, τὴν Κρήτην, τὴν Ἑνωσιν, τὸ Ἀρκαδίον, τὴν Μπουμπουλίναν, τὴν Ἀμφιτρίτην, δι' ὑπηρεσίαν τῆς Κοιτικῆς ἐπαναστάσεως. Καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν ἐκινήθη. Διατὶ νὰ ζητήσῃ τὴν παῦσιν τοῦ Ὑπουργείου Κουμουνδούρου καθ' ἣν στιγμήν τὴν παῦσιν τοῦ ἐπέβαλον τὰ Ρωσικὰ συμφέροντα;

Ἡ παῦσις τοῦ Ὑπουργείου Κουμουνδούρου ἐσχεδιάσθη ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ Πύλη ἔλυσε τὰ Σλαβικὰ ζητήματα, τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας διὰ τοῦ φερμανίου τῆς Ἐξαρχίας, τὴν ὁποίαν ἐχάραττεν ἐπὶ τοῦ πλείστου μέρους τῆς Μακεδονίας. Μετὰ τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων τούτων τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου καὶ ἡ Κοιτικὴ ἐπανάστασις δὲν ἐχρησίμευσαν πλέον εἰς τὴν Ρωσικὴν πολιτικὴν. Καὶ τὸ σύνθημα τῆς Ὑπουργικῆς μεταβολῆς ἐδόθη ἐκ Πιερρυπόλεως, ὅπως καὶ ἡ πολεμικὴ γλῶσσα ἐκείθεν ἐνεπνέετο μέχρι τῆς τελείας ὑποχωρήσεως τῆς Πύλης εἰς τὰ Σλαβικὰ αἰτήματα. Ἡ ἐκ Δανίας ἐπιστολὴ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Σαριπόλου **περὶ διακρίσεως τῶν Ἑξουσιῶν** ἦτο ἡ ἔγγραφος προειδοποίησις περὶ τῆς Ὑπουργικῆς μεταβολῆς. Εὐρὸν ἀφορμὴν δικαιολογητικὴν τῆς μεταβολῆς ταύτης τὴν κοινοκυλευτικὴν παντοδυναμίαν τοῦ Κουμουνδούρου, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ προβάλλουν τὴν ἀρχοντίαν τῆς πολεμικῆς πολιτικῆς μετὰ τὴν λύσιν τῶν Σλαβικῶν ζητημάτων. Οὐδὲ εἶνε ἀληθὲς ἐκεῖνο ποὺ ἰσχυρίζεται ὁ Εὐαγγελίδης, ὅτι ὁ ὅρος τῆς Ἑλληνοσλαβικῆς συνεννοήσεως δὲν ἐξετελέσθη, διότι ἐλύθη ἡ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος διαφορὰ!!! Διότι ἡ περίφημος αὕτη συνεννόησις ἐγένετο τὸ ἔαρ τοῦ 1867. Ἡ δὲ Κοιτικὴ ἐπανάστασις διήρκεσεν καθ' ὅλον τὸ 67, καθ' ὅλον τὸ 68 μέχρι τῆς 25ης Ἰανουαρίου 1869 ὅτε ἐλύθη ἡ Ἑλληνοτουρκικὴ διαφορὰ. Ἐνῶ τὰ αἰτήματα τῶν Σλαύων ἐλύθησαν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1867! Πῶς λοιπὸν δὲν ἐξετελέσθη ὁ ὅρος τῆς Ἑλληνοσλαβικῆς συνεννοήσεως, διότι ἐπῆλθεν ἡ λύσις τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς διαφορᾶς;

Οὐδὲ ἦτο σοβαρὰ αὕτη ἡ λεγομένη Ἑλληνοσλαβικὴ συνεννόησις. Αὕτη ἦτο μία ὑποβολὴ τῆς Ρωσικῆς διπλωματίας διὰ νὰ

δώσῃ κῦρος εἰς τὴν ἡμιεπίσημον γλῶσσαν τῆς καὶ εἰς τὸ κήρυγμα, ὅτι **μεγάλαις μεταβολαῖς πρὸς σκευάζονται ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἕνας νέος κόσμος, ὁ Ἑλληνοσλαβικός, ἀνακύπτει ἐκ τῶν σκοτεινῶν εἰς νέαν πολιτικὴν ζωὴν.**

Δυστυχῶς εἰς τὴν παγίδα ἐνέπεσεν ἡ Ἑλληνικὴ διπλωματία καὶ ἡ Τουρκία. Καὶ τὸ Ρωσικὸν ζατορίκιον ἐκλινεν ὑπὲρ τῶν Σλαύων καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων.

Τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου ἦτο καταδικασμένον ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου, ἥτοι ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν Σλαβικῶν αἰτημάτων, καὶ περὶ τούτου ἦτο πεπεισμένος αὐτὸς ὁ Κουμουνδούρος. Διότι ἐκτὸς τῆς προειδοποιήσεως τοῦ Σαριπόλου, ὅστις ἦλθεν, ἐν Δανίᾳ, εἰς συνέντευξιν μετὰ τοῦ Βασιλέως καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Περόγλου γραμματέως τοῦ Βασιλέως ἡ δημοσιευθεῖσα διὰ τῆς Ἐφημερίδας τῆς Μόσχας, ἡτο ἐνδεικτικὴ τῆς μελετωμένης μεταβολῆς, ἀφοῦ κατεδίδασκε τὴν **κοινοβουλευτικὴν** παντοδυναμίαν τοῦ Κουμουνδούρου.

Εἶνε αὐτὸν μέγα διὰ τὴν ἀληθὴ σύγχρονον ἱστορίαν, διότι οἱ Ἕλληνες Ὑπουργοὶ δὲν συγγράφουν ἀπομνημονεύματα, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Εὐρωπαίων. Μόνον δι' αὐτῶν θὰ ἐχύνετο φῶς εἰς τὰ ἀληθῆ αἰτία τῶν Ὑπουργικῶν μεταβολῶν καὶ θὰ κατεδεικνύετο, ὅτι πᾶν ἄλλο ἐπεδιώκετο ἢ τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους.

Ἄν ἡ Ὑπουργικὴ μεταβολὴ δὲν ἐπῆλθεν ἀμέσως τὸν Ἰούλιον τοῦ 1867 ἡ αἰτία ἦτο, διότι οἱ Βασιλεῖς τελέσαντες τοὺς γάμους των εἶχον ἀνάγκην νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς συγγενεῖς των. Εἰς Ἀθήνας ἔφθασαν τὴν 12 Νοεμβρίου, καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου διεξῆγε μετὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὸν Κοινοβουλευτικὸν ἀγῶνα περὶ τῆς πολεμικῆς παρασκευῆς. Αἱ τελεταὶ διὰ τοὺς γάμους διήρκεσαν ἡμέρας. Ἄλλ' ὅταν παρῆλθεν ὁ ἐνθουσιασμός, ἦλθε καὶ ἡ ὥρα τοῦ Ὑπουργείου Κουμουνδούρου.

Ἐνῶπιον τοῦ Κουμουνδούρου ὁ Βασιλεὺς δὲν ἔδωσε τὸ ζήτημα τῆς πολεμικῆς πολιτικῆς, ἀνὰ συμφέρον ἢ ὄχι. Ὁ Βασιλεὺς ἐξήτησε μεταρρύθμισιν τοῦ Ὑπουργείου διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ Λομβάρδου, ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τοῦ Γρίβα ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν, ὡς μὴ ἐιδικῶν.

Ὁ Κουμουνδούρος ἀνεκοίνωσε τὴν πρόθεσιν τοῦ Βασιλέως εἰς τοὺς συναδέλφους του ἐν Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ. Ὁ Λομβάρδος καὶ ὁ Γρίβας, (καὶ τοῦτο τὸ γνωρίζω ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Λομβάρδου) εἶπον, ὅτι προθύμως παραιτοῦνται διὰ νὰ διατηρηθῇ τὸ Ὑπουργεῖον καὶ χάριν τῆς πολεμικῆς παρασκευῆς καὶ χάριν τοῦ κόμματος.

Ἄλλ' ὁ Κουμουνδούρος μετὰ τὴν συνήθη του ἀπάθειαν ἀπήντησε.

«— Ἀπατάσθε, ἀν νομίζετε, ὅτι ὁ Βασιλεὺς θέλει τὴν ἀπομάκρυνσίν σας χάριν τῆς μὴ ἐιδικότητός σας. Ὁ Βασιλεὺς θέλει τὴν παραιτήσιν ὁλοκλήρου τῆς Κυβερνήσεως. Ἀφήσατέ με νὰ ἐνεργήσω μόνος. Θὰ ὑποβάλω ἀμέσως τὴν παραιτήσιν ὅλης τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ἂν ὁ Βασιλεὺς τῷ ὄντι θέλει μόνον τὴν παραιτήσιν τῶν δύο, θὰ κρατήσῃ τοὺς ἄλλους Ὑπουργούς. Ἄν ὅμως, ὡς ἔχω πεποιθήσιν, θέλει τὴν παραιτήσιν ὅλης τῆς Κυβερνήσεως, θὰ σπεύσῃ νὰ τὴν ἀποδεχθῇ.»

Καὶ ὄντως. Ὁ Κουμουνδούρος εἶχε δίκαιον.

Ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη τὴν παραιτήσιν τοῦ Ὑπουργείου.

Ἐν μόνον σκοτεινὸν σημεῖον θέλει φῶς ἐν τῇ Ὑπουργικῇ μεταβολῇ.

Τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου προέβλεπε τὴν πτώσιν του μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ

Βασιλέως. Ἡ Ρωσσία, ἡ ὁποία τὸν ἔφερεν εἰς τὴν ἀρχὴν, τὸν ἐγκατέλειπε. Μετὰ τὴν λύσιν τῶν Σλαβικῶν αἰτημάτων, ἡ Ρωσσία ἔπρεπε νὰ ἀμείψῃ τὴν Τουρκίαν. Ἀντὶ νὰ ἀναγεννηθῇ ὁ Ἑλληνοσλαβικὸς κόσμος, τὸν ὁποῖον προανήγγειλεν ἡ Ἐφημερίς τῆς Μόσχας, ἀνέστη μόνος ὁ Σλαβικός, Δύο Ἠγεμονίαι τελείως ἀνεξάρτητοι, τὸ Μαυροβούνιον καὶ ἡ Σερβία καὶ μία Ἐκκλησιαστικὴ Βουλγαρία ἦτο ἀπόκτημα ἱκανοποιητικὸν καὶ μάλιστα ἀνευ ρανίδος, Σλαβικοῦ αἵματος καὶ διὰ τῶν αἱμάτων μόνον τῆς Κρήτης κατὰ τὴν ἐπίσημον βεβαίωσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Τριζούπη.

Τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου δὲν εἶχε πλέον λόγον ὑπάρξεως, οὐδὲ ἡ Κοιτικὴ ἐπανάστασις διὰ τὴν Σλαβικὴν ὑπόθεσιν.

Ἀλλὰ ποῖον λόγον εἶχον αἱ πιστώσεις διὰ τὰς πολεμικὰς παρασκευάς, ἀφοῦ ὁ Κουμουνδούρος ἐγνώριζεν, ὅτι ὁ βίος του ὁ ὑπουργικὸς ἦτο ζήτημα χρόνου; Τὴν 1 Δεκεμβρίου ἡ Βουλὴ τὰς ἐμήφρισε καὶ τὴν 15ην τὸν ἀπέπεμψαν.

Αἱ! Πολύ καλά. Ἐν Ὑπουργεῖον πολεμικῆς ἐνεργείας οφείλει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πολιτικὴν του μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς. Τοιοῦτον πνεῦμα τὸ ἐνέπνευ; Ἡ ἡλιεὶς νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τῆς κοινῆς γνώμης εἰς τὰς σκέψεις, ὡς ἔφερε μετ' ἑαυτοῦ ὁ Βασιλεὺς ἐπανακάμπτων εἰς τὴν Ἑλλάδα;

Ἀφίνω τοὺς ἀναγνώστας νὰ κρίνουν, ὡς δύνανται. Καὶ πρέπει νὰ κρίνουν, διότι ἡ ἀποπομπὴ τοῦ Ὑπουργείου Κουμουνδούρου σημειώνει σταθμὸν σπουδαῖον καὶ ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἀπὸ τῆς Ἐξωτερικῆς μας καταστάσεως. Ἐν Ὑπουργεῖον τὸ ὁποῖον περιέβαλλεν ἡ ἀπόλυτος ἐμπιστοσύνη τοῦ Κοινοβουλίου ἀποπέμπεται. Δημιουργεῖται οὕτω ζήτημα κοινοβουλευτικόν. Ἐν Ὑπουργεῖον ἀποπέμπεται, ἀφοῦ τὸ Κοινοβούλιον ἐξεφράσθη ἐπὶ ὀρισμένης πολιτικῆς, τῆς πολεμικῆς προπαρασκευῆς, οὐχὶ διὰ πόλεμον, ἀλλὰ δι' ἄμυναν.

Τὸ Στέμμα ἀπέκρουε τὴν πολιτικὴν αὐτήν;

Ἄλλ' ἡ πολιτικὴ αὕτη, ὡς εἶπον, καθωρίσθη καὶ ἐφηροδόσθη ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1866. Καθωρίσθη καὶ ἐφηροδόσθη, ὅταν προσεκάλει τὰς Δυνάμεις ἢ νὰ λύσουν τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα, ἢ νὰ πνίσουν τὴν καθολικὴν ἐπανάστασιν τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τῆς 1ης Φεβρουαρίου. Διατὶ δὲν τὸ ἀπέπεμψαν, τότε, ἀλλ' ἐπερίμεναν τὴν 15ην Δεκεμβρίου; Ἐπειτα, ἂν ἡ πολιτικὴ τοῦ Κουμουνδούρου δὲν ἦτο συμφέρουσα, τὸ ζήτημα ἔπρεπε νὰ τεθῇ σαφῶς, ἢ εἰρήνη ἢ παρασκευαί. Τὶ ἐξήτουν μετὰ τὰς ἐιδικότητας τοῦ Λομβάρδου καὶ Γρίβα, διὰ νὰ ἀποπέμψουν τὸ Ὑπουργεῖον;

Ἐν σημείον διαφωτίζον ὀλίγον, ὅχι τὴν ἀποπομπὴν τοῦ Ὑπουργείου, διότι αὕτη ἦτο προαποφασισμένη, ἀλλὰ τὴν σπουδὴν μετ' ἧς ἀπεπέμφθη, καὶ μετὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀπεπέμφθη, μᾶς παρέχει ἡ Συνεδρίασις τῆς 21 Νοεμβρίου ἥτοι 25 ἡμέρας πρὸ τῆς πτώσεώς του, καὶ μάλιστα εἰσήρχοντο εἰς Ἀθήνας οἱ Βασιλεῖς.

Τὸ σημεῖον τοῦτο εἶνε μία περίοδος τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κουμουνδούρου.

Ἄλλὰ, Κύριοι, τὸ ζήτημα τῆς Κρήτης δὲν εἶνε **τυχᾶν.** Ἰσως συνδέεται μετὰ **μῆαν ἄλλην κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ προσέξῃ.**

Ἄν πρόκειται σήμερον περὶ κατακτήσεων, περὶ ἐκτάσεως τῶν ὁρίων μας. Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τούτων, ἡθέλομεν συζητήσῃ τότε, τί εἶνε αὕτη ἡ μικρὰ Ἑλλὰς καὶ ποῖον δύναται νὰ ἔχῃ καὶ αὕτη μέλλον περικυκλουμένη ἀπὸ μεγάλα, πλούσια καὶ ἰσχυρὰ ἔθνη, ἂν δύναται νὰ συναγωνισθῇ ἐμπορικῶς ἢ βιομηχανικῶς τοῖς ἀλλοῖς μετ' αὐτῶν καὶ νὰ ζήσῃ.

„Η ΚΡΑΥΓΗ“ ΤΟΥ ΕΚΠΝΕΟΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΚΡΙΤΙΚΗ

Εκδιδόμενη κατά Κυριακήν
ὑπὸ Μ. Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑΙ	δραχμᾶς	10
» ΕΞΑΜΗΝΟΙ	»	5
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑΙ	φράγκα	10
» ΕΞΑΜΗΝΟΙ	»	5

ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΛΕΠΤΑ 10

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΗΣΕΙΣ

Εν τῇ Β'. Σελίδι :	ὁ στίχος	δραχ.	1 —
» » Δ'.	» »	»	0.80
» » Ε'.	» »	»	0.50
» » Ζ'.	» »	»	0.30
» » Η'.	» »	»	0.25

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

Οὐγ' πλέον τῶν 10 στίχων. — δρ. 10 —
Συνδρομαὶ καὶ δημοσιεύματα
προπληρώνονται

Ἰανουάριος ἡμέρην 31

ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Ἀλλὰ, κύριοι, δὲν πρόκειται περὶ τούτου, οὔτε περὶ τῶν ἱερῶν ὑποχρεώσεων, τὰς οποίας ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν πρὸς ἀδελφοὺς πάσχοντας, διότι καὶ ἡμεῖς ἐγείναμεν ἴσως ἐγωϊσταί· ἴσως εἶνε ὁ αἰώνιος, Δὲν πρόκειται, λέγω, περὶ τούτων. Εὐρισκόμεθα ὅμως, ἐνθυμηθῆτε, ἐν τῷ μέσῳ λαῶν, οἱ ὅποιοι δὲν χαίρουσι πλήρη τὰ δικαιώματά των, ἐν μέσῳ λαῶν, τοὺς ὁποίους ὁσημέραι καταλαμβάνει ἡ ἰδέα, ἡ ὁποία ἐγείνει πρᾶγμα εἰς τὴν Εὐρώπην, ἡ ἰδέα τῶν ἐθνικοτήτων, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦντες τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ αἰῶνος, ἡννόησαν ὅτι ἔχουσι καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἰσχύϊν νὰ κατὰχθῶσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅταν, κύριοι, αὐτὴ ἡ ἰδέα γέινει πεποϊθῆσις, οὐδεμία δύναμις δύναται νὰ ἀντιταχθῇ καὶ ἐμποδίσῃ τὴν πρὸς ἡμετέραν τῆς. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἔχομεν πρὸς ὀφθαλμῶν, εὐρεθώμεν αἰφνὴς ἐν τῷ μέσῳ τοιοῦτων δυσκόλων περιστάσεων, ἐὰν τὸ πῦρ περὶ ἡμῶν ἀνίστη, τί θέλομεν πράξαι τότε, ποῦ θέλομεν εὐρεθῆ; Πρέπει εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις νὰ ἐπικαλούμεθα τὴν εὐμένειαν τῶν ξένων διὰ τὴν ὑπάρξιν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειάν μας; Πρέπει νὰ μὴν ἐλπίσωμεν, νὰ μὴ ζητήσωμεν ποτὲ τίποτε ἀπὸ τὸν εαυτόν μας, ἀλλὰ νὰ περιμένωμεν ἀπὸ τὴν εὐμένειαν τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου καὶ νὰ

τρέχωμεν δίκην ἐπαίτου εἰς τὰς θύρας τῶν θυμάτων, ἐπικυλούμενοι τὴν προστασίαν των; Ἴδου ἡ ἰδέα, ἡ ὁποία μᾶς ὑπηγόρευσε τὴν πολεμικὴν προετοιμασίαν.

Ἡ περικοπὴ αὐτὴ εἶναι ἀπλοῦν σημεῖον διαφωτιστικόν, ἢ διαγράφει μίαν πολιτικὴν ἐθνικὴν καὶ ἀνατρέπει ὅλην τὴν παρελθούσαν, κόπτει ὅλον τὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Σλαύων καὶ καταδικάζει τὴν μέλουσιν νὰ ἐφαρμοσθῇ πολιτικὴν τῶν ταξείδιων καὶ τῆς ἐπαιτίας;

Τὶ ἐκίρουν ὁ Κουμουνδούρος καὶ ὁ Τρικούρης ἀνερχόμενοι εἰς τὴν ἀρχήν; Τὶ ἐξήτησαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην τὴν 1 Φεβρουαρίου; Ἐκίρουν τὴν ἀδελφότητα τῶν Ἑλλήνων καὶ Σλαύων καὶ τὴν ταυτόχρονον λύσιν τῶν ζητημάτων των.

Τὶ κηρύττει τὴν 21 Νοεμβρίου ὁ Κουμουνδούρος; Διαρρηγνύει τὸν σύνδεσμον τοῦτον. «Ὁ κίνδυνος, λέγει, εὐρίσκεται εἰς τὰ μεγάλα ἔθνη. Ὁ κίνδυνος εἶνε καὶ ἐνθυμηθῆτε το, εἰς τοὺς πέριξ ἡμῶν λαοὺς, οἱ ὅποιοι θέλουν καὶ αὐτοὶ νὰ κατὰχθῶσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων».

Ποῖοι εἶνε αὐτοὶ; Οἱ Βούλγαροι; Αὐτοὶ ἡσθάνθησαν τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικότητος καὶ ἰδοὺ ὁ κίνδυνος.

Βλέπετε, μετὰ τὴν ἀδελφότητα τῆς 1 Φεβρουαρίου, ὁ πόλεμος, ἡ σύγκρουσις πρὸς τοὺς Σλαύους τὴν 21 Νοεμβρίου. Ὁ Κουμουνδούρος διατηρεῖ τὸ αὐτὸ πρόγραμμα τῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ μεταβάλλει τὸν σκοπὸν. «Ὁχι ὁ Τούρκος, ἀλλ' ὁ Βούλγαρος. Ἴδου ὁ ἐχθρὸς».

«Ἡ Ἑλλὰς δὲν πρέπει νὰ τρέχῃ εἰς τοὺς δρόμους καὶ νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν ἰσχυρῶν, λέγει ὁ Κουμουνδούρος, ἀλλὰ νὰ ζητήσῃ τὴν δύναμιν ἐντὸς τῆς προσωπικότητός της».

Διὰ τῆς προφητικῆς ταύτης ἀποστροφῆς ἐκτύπησε μὲ καίριον τραῦμα τὴν πολιτικὴν τῶν περιλάτων, τὴν πολιτικὴν τῶν συγγενῶν, τὴν πολιτικὴν τῆς ἐπαιτίας, ἡ ὁποία ἐμελλε νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη.

Ὁ Κουμουνδούρος εἶχε νύξεις τῆς ταύτης πολιτικῆς, ἡ ἐν τῇ μεγάλῃ του ὀξυδερ-

κείᾳ τὴν προσεφίτευε; Ὅπως δὲ ποτε τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνδούρου ἤρρισε τὴν πολιτικὴν τοῦ πυρὸς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κλασικῆς ἀδελφότητος τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1866, καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ῥῆξιν τῆς ἀδελφότητος ταύτης καὶ εἰς τὴν χειραφέτησιν τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν ἀμυναν αὐτῶν κατὰ γειτονικῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ κατὰχθῶσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων.

Ἀλλ' ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἀντέκειτο εἰς τὸ δόγμα τοῦ Σπόνεκ, τὸ ὁποῖον ἔθεσεν ἡ «Κραυγὴ» ὡς ἀφετηρίαν τῶν κινήσεων τῆς ἐπὶ τῆς πεντηκονταετίας. Ἀντέκειτο εἰς τὰς δηλώσεις τῶν Ρώσων Αὐτοκρατόρων — «Ἑλλὰς ὄχι μεγάλη, μόνον αἰ' Ἀθῆναι. — Ἀντέκειτο εἰς τὴν κομπορρήμονα γλῶσσαν τῆς Ἐφημερίδος τῆς Μόσχας περὶ τοῦ κόσμου Ἑλληνοσλαβικοῦ. Ἀντέκειτο εἰς τὴν πολιτικὴν, ἡ ὁποία θὰ ἐφηρμοζέτο μετ' οὐ πολὺ, τὸ νὰ τρέχωμεν δίκην ἐπαίτου εἰς τὰς θύρας τῶν ἰσχυρῶν. Ὁ Κουμουνδούρος διεργήγνυε τὸν Ἑλληνοσλαβικὸν κόσμον καὶ ἔθετε τὸν Ἑλληνισμόν αὐτοκέφαλον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀντίπαλον τῶν γειτόνων Λαῶν.

Καὶ ὁ πανσλαβισμὸς δὲν ἠνείχετο τοιαύτην πολιτικὴν. Ἦθελεν Ἀνατολὴν Ἑλληνοσλαβικὴν.

Ὁ Κουμουνδούρος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ σταθῇ. Ὁ Πανσλαβισμὸς εἶχε κερδίσει. Καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τοῦ Κουμουνδούρου ὁ τόσον βραδέως κηρυχθεὶς, ἔπρεπε νὰ παταχθῇ.

Καὶ ἐπατάθη, ὡς θὰ ἴδωμεν, σκληρῶς, ὡς ἐπατάθη κατόπιν ὁ Λομβάρδος, καὶ κατόπιν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου, Λυκοῦργος, μόνον διότι κατεδείκνυνον τὸν πανσλαβισμόν πολέμιον, καὶ ἀντέπραττον εἰς τὴν σύγκρισιν καὶ συγκρίνευσιν ἐνὸς τερατώδους Ἑλληνοσλαβισμοῦ.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θὰ σταθῇ ἡ ἱστορία διὰ τὰ ἐξηγήσῃ τὴν ὑπουργικὴν μεταβολὴν τὴν τόσῳ ἀπτόμον καὶ ἀντικοινοβουλευτικὴν, ὡς θὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀχρησίαν τοῦ Ὑπουργείου Κουμουνδούρου καὶ τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ τὴν λύσιν τῶν Σλαβικῶν ἀξιώσεων.

Α. Σ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Στὸ ἀληθινὸν νοικοκυρεῖσθαι συγκεντρῶνται καθ' ἑκάστην ὅλα τὰ εἶδη τὰ ἀπαραίτητα, διὰ τὰς ἀνάγκας, διὰ τὸν στολισμὸν, διὰ τὰς συμπληρώσεις, ἐνὸς νοικοκυρεσμένου σπητιοῦ.

Ἀλλὰ καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος, ἡ ποικιλία, ἡ χρησιμότης τῶν εἰδῶν τοῦ MENAZER. ποῦ τὸ συνιστοῦν, εἶναι καὶ ἡ ὀφθῆναι, ἕνα συστατικὸν ἀκαταγώνιστον.

τῶν ὁ MENAZER δὲν εἶναι διὰ τὰς Πάτρας μόνον ἀλλὰ καὶ δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα

μοναδικόν.

ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΙΣ ΜΑΙΖΩΝΟΣ — ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟ